Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз | ЕРА, 7 июль, 1977 шу. | № 81 (5748). | Мах 2 кеп.

КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи

КПСС ЦК Политбюрон СССР Министрий Совета хьежай КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин керте латтача Советан Союзан делегаце 1977 шера 21—23 июне Варшаве тIаккхаьчарна экономически ВIашн гIо дара Совета сессе XXXI заседане итогех яьча отчетага.

Дега тоам а хулаш белгалдир, социализмата довлара ханнах хьайийкйа XX бIашерен керттера событи хилорца Сийлахь-йокхача Октябрьски социалистическа революце дерригача дунен исторически мах беш вежарашца дола мехкаш цхьа барт болаш долга сессе хьахьекха хилар. Сессе баьхьир керда общество хьалхара юкъара закономерносташ творчески юкъедолладара, марксизмах-ленинизмах социалистически интернационализмах ларда тIа социализма мехкаш дегIаьдолладаран массе а оагIорахьа вIашн цхьана леладу гIулакхаш чIоагIдаран КПСС-ен кхыча вежарашца йолча партешен Іоаьл опыт йоккха лоархIам болаш болга.

СЭВ сессе XXXI заседане советски делегаце баь болх мога а баь, КПСС ЦК Политбюроси СССР Министрий Советои белгалдир, вIашн цхьана гIулакхаш леладара йIаьккхача ханна йола лаьрхIа программаш оIтаран чаккхьькарн СЭВ ченнийнекий цхьана леладу боаьхьана гIулакхаш вIоардарца, коммунистически боьхлойн партеца оттадаь социально - экономически декхаран толаме хоахандара, социалистически содружества материальни лард чIоагIьара принципиальни лоархIам болаш йолга. Белгалдир, лаьрхIа йола программаш оттаеш гучаьнна керттера экономически проблемаш цхьана кьестаеро хьатIадоагIачен дIахоркеи пхе вежашка мехкий халкьбоахама планаш оттаяра а уж вIашн нийсьара а лард шерьергIилар.

ГIулакх кара долча советски органаша тIадиилад сессе ЗЬ решеен йиззаш ший ханнаькеи хьоачашьетта Іалашдара хилама ергIоаца мероприятеи оттае а чакхъьа я.

Л. И. Брежнева США посол М. Тун тIаэцар

5-ча июле Кремле КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхьарча Совета Президиума Председателе Л. И. Брежнева США-е посол М. Тун тIаийцар цо декхар а даь.

Кхамалаш деш Л. И. Брежнева юха я баьхьор Америка ВIашагIехьхийтача Штаташнарчи отношеней дешашта бола Советски Союза принципиальни ниКъ цхьатарра бокъо хилара, вIашн пайда боаламан чурта гIулакхашта цаI шоллагIчоа юкъе ца гIерташн йоаьча ларда тIа уж лелае езаьта белгал я даь. Цунца дийза цо теркам тIабахийтар шина а мехка халкьий хьашташ маршар чIоагIбаран духьа отношеней конструктивно дегIаьхарца ца йоагIа цхьайоа моттигаш США политикаца хилдар.

Л. И. Брежнева посолгера гIоллаа США президентгера дIаделар, хьалхара президента дайтача письмона жоп тIаэцола письмо.

Октябрьска 60 шу дизара накъадолхаш

1977 шерара йлат чуэцаш латт Нохч-ГIалгIай АССР-е. Уж балхан дика лел Гудермески районе. Балха говзал дика йолча механизаторех вIашагIехьхийкхаш оттадаш, вIашн гIехьхьаьккхад комбайн а ш а болх шин сменагIа белга.

СУРТА тIА: чуэцаш латт Гудермески района «Дружба» совхоза кхаммкара йлат.

Р. ДИКА сурт.

ТАСС фотохроника.

СИХАГIА ЧУЭЦА ЯЛАТ!

Укх шерарча чоалханеча хаоттама хьалашка йлат чуэцилга толаме желаргда, нагахь санна техникех кхетамца пайда йа ацар, ергIагча зиеньаша лерттIа болх бойа. Из иштта хилар хьахьокх гудермески ялаташ леладерий масало. ЧIоагIга йоачаш хинначуо тIехьагIа довсара даха йлат, цхьаккха минута зеька ца йоаьеш чуэца долададь районе. 63 комбайнех 50 хьаьм ца беш хьувкъьам чуэцца йоалелар, духхьал цхьаьн дийнахьа 7,6 процент йлат чудера цар. Из вай республике дикагIа хьокхам ба.

Цу дийнахьа гудермесца техникех, биззаш пайда йийцар: хIара комбайнно йолчеш лаьрхIача 0,9 гектара тIара йлат чуэцийцар. Толам баьккхар цар. Иштта кхаьхьга йиш йолаш бар доаллахарча районашкара комбайнерашн а. Доаллахой тIехьаьбсар, хьалаш цхьатарра доллаше а. Йлат ярдар, хьаттташка из цIенделга, паччахьалкхенна дIалуьга кхаьстта дикагIа лел «Новогрозненский», «Кошкельдинский», «Восточный» совхозашка.

Кхыча районашка а кIезнга боаламан даш йлат чуэцилга лерттIа вIаштIехьалькхха. Хоза ленача денеех биззаш пайда йоаш кхаьхьийтар Шелковской Сунженскин районий механизаторашца.

Хьаьхалаттачча боахаммаша йлат чуэцара балхан цхьан комплексагIа лел: йлат чуэйийца кхаьккара ча сихха вIашнатох, лаьтта оах, поэлагIа йоа культураш дIаьюн. Шелковской района «Коминтерн» колхозе хIинзле а 500 гектара тIа дIайийнай шоэлагIа юн юртбоаьмма кулаьтурашн.

Хьаьхалаттарашца нийсле!

1977 шера 5 июль тIакхоачаш чуэйийца даьнна йлат

Районаш	Хьекха йлат гектарашца	чуэйийца йлат проценташца	цучах	хьаьккхарн йлат проценташца	доаллаш проценташца	ярда йлат проценташца	цIехьн дийнахьа йлат проценташца
Шелковской	9600	91	83	54			6,6
Гудермески	4960	60	39	85			7,6
Наурски	9564	47	73	46,3			2,6
Грозненски	15500	37	83	43			1,8
Ножай-Юртовски	705	27	—	100			2,5
Надтеречни	6075	27	79	52			1,0
Ачхой-Мартановски	1955	21	56	35			—
Сунженски	4043	15	35	75			3,7
Малгобекски	2160	14	68	37			0,7
Шалински	1710	14	54	66			3,5
Урус-Мартановски	1145	13	93	64			0,3
Назрановски	255	2	—	14			0,3
Веденски	20	2	—	100			—
Республике	57222	30	70	54			2,4

ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦАШ БА

Соахкарчул дикагIа вIаштIехьалькхха сом чуэца болабеннаб «Плодопром» трестса боахаммашка. ХIинзле а 60 тонн Іажаш чуэйийца баьнна Наурски плодопитомникан совхозен Грозненски районерча № 2 йолча шурий совхозен бешамашкара. Царех аьхаш лаьбаьхьийтаб Владимирски областа кхаьлгаьмхошта. Хьалха хьаьоалача сома 3 эзар тонн дIаьйохьийтаргIа Приморски крае, Куйбышевски Владимирски областашкарча городашца.

Хьалха дIаьдолла баьшалдараш чуэца долададь Грозненски района № 2 йолча шурий, Урус-Мартаоовски района Мичурин цIерагIнен «Труд» ялаче совхозашка.

Укх юбилейин шера «Плодопром» треста коллективо дош деннад 7 эзар тонн сомн 3 эзар тонн баьшалдараш паччахьалкхенга доллаш, аьнна.

Сомий бешамашкарен баьшалдарий кхаьккарех хьувкъьам чуэцца балхах ка я йоаьлаш кхаьлгаьш я № 2 йолча шурий совхозерца Шахбиев Львиас, Мичурина цIерагIна совхозерца Умалатова Эдас кулаьлгу бригадаш.

М. РАШИДОВ.

ЛАЬТТАН ЧЕНАШКАРЧА РУЗКЪАНГА КХАЧА

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузача юбилейна сийлена ца нахьабахара кхаьхьегама вахте латтача Горяьчеодски бурув тохара балхий управлене бурувдаттарашца ергIа ноий тороншаш оарцагIьаьхьий КПСС ЦК майски Пленума решеннетех СССР кердача Конституце проектанен дикача кхаьхьегама толамашца жоп лалара. «ПIелхьвуьсш цхьаькхха кулийтарашн» кхача постований нишаттаргIа шера социалистическа яьх йоаржаньча бригадашца кердача кхаьхьегама толамашка кхуьл управление коллективо. Бурув тохара хьалхарча ах шера план хавал иттг ди хьалха цу дийнахьа гудермесца техникех, биззаш пайда йийцар: хIара комбайнно йолчеш лаьрхIача 0,9 гектара тIара йлат чуэйийцар. Толам баьккхар цар. Иштта кхаьхьга йиш йолаш бар доаллахарча районашкара комбайнерашн а. Доаллахой тIехьаьбсар, хьалаш цхьатарра доллаше а. Йлат ярдар, хьаттташка из цIенделга, паччахьалкхенна дIалуьга кхаьстта дикагIа лел «Новогрозненский», «Кошкельдинский», «Восточный» совхозашка.

Кхыча районашка а кIезнга боаламан даш йлат чуэцилга лерттIа вIаштIехьалькхха. Хоза ленача денеех биззаш пайда йоаш кхаьхьийтар Шелковской Сунженскин районий механизаторашца.

Хьаьхалаттачча боахаммаша йлат чуэцара балхан цхьан комплексагIа лел: йлат чуэйийца кхаьккара ча сихха вIашнатох, лаьтта оах, поэлагIа йоа культураш дIаьюн. Шелковской района «Коминтерн» колхозе хIинзле а 500 гектара тIа дIайийнай шоэлагIа юн юртбоаьмма кулаьтурашн.

Хьаьхалаттарашца нийсле!

ПРОПАГАНДИСТИЙ ДЕШАР

КПСС обкома политически просвещене Цено «Экономически знаний лараш», «Кулгалхочун кхаьхьегам», «Экономикан производствана довзарен лардаш» яха занятеш йьча экономически дешара система пропагандисташца курсан чакхъьхьай. Цу курсашца дIаьхьа лоацаьн хилар вIаьъ бIаь совгIа саг.

Пропагандисташа хьалхаьнка «СССР Конституце проектахи КПСС ЦК Генеральни секретара, Конституционни хоммисе Председателе новкъостагIа Л. И. Брежнева КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме йьча докладапара хьадоагIаьча декхарехн» яхача темаъ кхаьмаьл дкр КПСС обкома секретара М. О. Бувурзанова. «Октябра котало — адамле капитализмагара социализмагара йлара зама хьайийлла XX бIашерен керттера событи» — иштта цIн йоаьлаш яр Грозненски мехкдаьхта института доцента В. И. Филькина лекци. Цу института кафедра заведуюче Л. И. Умарске ший кхаьмаьл хетагар «КПСС XXV съезде халкъа боахама организационни структуранен доал дара методаштен планированн» ешар дIаьхо эргадоаккхаш тоадар» яха темаш яьхьара.

Иштта, лекцен йийцар уьхьа экономически IIадмай кандидаташ А. М. Багдасарянца, Г. А. Габисова. Историческин Іалмай кандидата Б. А. Коптева дийцер пропагандисташта марксизма-ленинизма классический произведенеш Іомара методикаш.

Курсанг чакхъьхьалаш «Маьшаран дунен халкъийла шоайла вIашн гIулакхаш леладарен тIехьа парте XXV съезд хиннаьчул тIехьаьгIа КПСС-е доаттабу кьоьсамъ яхача темагIа кхаьмаьл дир парте обкома лектора В. В. Банкина.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН ДЕНОШ—ИРИСТОНА ЛАЬТТА

НИКЪ СИЙРДАБОАХ ДОТТАГIАЛО

Іуйрийна сецца Грознерча В. И. Ленина цIерагIна майда тIа соц «Ленин дег чу волаш», «Халкъа низ — доттагIалла, халкъа дегагIоллеш — малеца» йьна ІотIаьздаьча цIеча транспаранташца лозунгашца, хIаьта иштта «Нохч-ГIалгIай АССР Къилбаседа ХIирийченера Денош» яха эмблемаш йоаьча эфиншиеш егаь машинаш. Диз традиция а хинна дIаьттад из вахара лаьрхIаме гIулакх чакхдаккха вежIача хана уххаьв, вай паччахьаькхен бух биллачуьн, сийлахь - воккхача баьчча, В. И. Ленина памятник дагIаьча хьаьхилга. Гулбеннарца торжественни хьаьле эизаш доах памятника йисте. Уьхьарах дIаьболалу вежарашца йолча республике бода доттагIала ниКъ.

...ХIаьта шин республика доазув къаттача хьаьшашка хьежаш бар. Йилла хьа хьаьхчале дуккха хьалха са ца тунн укхаза хьаьхьаьгар фусамдай. Машина чура Іовоаз Камбилеевскин химически завода директера Торшхоев СохIин — тIема шерашца дуккха орденашн медалашн ешна П-ча Тамански гвардейски дивизе дагмайра бIухо. Тахан из хьежаш па шийца цхьана тIом баьнна тIемийна П-ча Тамански дивизе тIема сийлен музей. Цигга вIашагIтехад шин республикерча эрсех, эрмалоех, нохчех, гIалгIаех, хIирех болча гвардейций-таманций декалена Іулаьхьа Іуьрзда Багаева Назират, «Черкес» яхача колхозна бригадир Къилбаседа-ХIирий АССР Лаккхьарча Совета депутат Мишиев Заид, РСФСР заслуженни артистка Котоглиева Мария, поэташ, хулаьлаьгIаьнна, «Алан» яхача ансамбле артисташ. Программе районна къахьегамхой, эизаш бе доахха пионерашн. Са ца тунш каст-каста хьаьший баьнна боаьхьаьгIаьнна. Из ваьнна ваьнна ваьнна ца РСФСР заслуженни артистка режиссер Британова Зарифа, «Алан»яхача ансамбла солистка Баена Альбина. Цар шийна а делаю вай республикин а халкъа артист яха сийдола цIи.

Машинаш тIара Іобессаб аьлле фусамдаьшца дIаьув хьаьший. Вай делгацена духьала баьккаб КПСС Къилбаседа - ХIирий обкома секретарь А. Х. Чельдиев, Къилбаседа - ХIирий АССР Министрий Совета председателе заместитель С. Е. Ужеров, вежарашца йолча республика культура министра заместитель Г. Е. Чернесов. Хьаьшашта духьала дахь хIирий ІаьдалагIа кIиндаь тухсискал.

— Деза доттагIий, тха деза вежарий, - йоах КПСС Къилбаседа - ХIирий обкома секретара А. Х. Чельдиева. — Нохч-ГIалгIайчен Къилбаседа ХIирийчен лаьтташ хоттаьлучуьн шута моаршал хотт оаха духха безача дIалахоцца, хьамсарца доттагIашца, доттаьла цаI долча вежарашца санна. Укх вай вIашагIкхетарго тхо мел духха гIаддиигI шоайла дIахар, тхо йоакко а тIа шуцарг морзло а шоайла йоаьзар лов тхоиа. Тхона лов оаш укхала оаха шун беркатева лаьтта тIа санна безаме а хьаькшта а деташ ца дIаьхьар.

Хьаьший цIерагIа КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретара М. О. Бувурзанова дегIара баркал аьлар шоайла безаьбь тIаэцарах, шоашта дег тIара ловнаш дахарехн вежарий сийна хьамсара хетарехн.

...Шийла - IIаьлагIга хилар гI. Орджоникидзе уллача оагIорахьа дIайийраз хоза кийчьь автопоезд. Орджоникидзе дIахьаьхьача из соц В. И. Ленина памятник даттача майда тIа. Шин республика викаьлаша вайна эгарга дезагIа лоа хIама — ССР Союз дозарадоцца хьалкъий доттагIаьн — тIехьаьенна дитача сийлахь - воккхача сага памятника йисте эизаш дахьарца цун сий дар.

Иштта дIаьдолладар ХIирийчен хьаьнача лаьтта тIара вIашагIкхетарехн.

Цу дийнахьа сайрийна ХIирий драматическа театре эзаьр Къилбаседа ХIирийчене Нохч-ГIалгIай АССР Денош дIаьдолладара хетаьнь сайре.

СУРТА тIА: вежарий лаьтта тIара дьалхара вIашагIкхетарца.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

СОВЕТИЙ МЕХКА ГРАЖДАНИН

Берригача советски мехка санна дег тIара къоьбаьлло Нохч-ГIалгIайчен къхьегамхошта СССР кердача Конституце проект. Укх доаькъна чакхъьлоаьнна митингашка, собраношка, къхьегамхой депутатий моттигерча Советий сессешка чIоагIа уйла тIехьийта, шийла мехка дай шоаш хилара тарра безкотохам хеташ ювц вай республика къхьегамхошта вай вахара Керттера Закон долчо кердача Конституце проект. Из хьоабатьяра совета из кIоарггIа, дикагIа хилар поиш предложениен тел, замечанеш ю, тIехьара Конституци тIаийдача денз 40 шера хиннна башха-дика хуьцIийш дуец е боьхо йолаш нурал а еш.

Советий мехкн 60 шера хьабена иннь бIаь шерашта кийса ба, ца ханачуь экономикне, культуре хиннача хуьцаьнна диллача. Баьхьа, ца хуьцаьнна этгара бонхьгIча поархIаме дараш да наьха сакхетам чу хиннараш.

Советий мехка гражданина кердача Конституце боьхо пургIа цIий безамга, говзалга, профессиональни нийчонга, дешарга хьеннга къхьегга. Из боьхо Іалашьо боаламе социалистически системаца, общестса хIама хьекхолла нисаш дегIаьхарца, мах бовцаш профессиональни дешар хьехарца, къхьегамга квалификаци айийрцен нерда специальносташ Іомиргеш.

Советски Союза гражданина бIаьхо я саиаьа, дешаьа, кьиллогIа, цIилогIш хиннга, пIаьлга е цхьаьдолча дахьне мара къхьегга йиш йовцаш внсача материальни Іалашьо хIама. Кердача Конституце проекта тIа иштта йолаш я гражданий чубаьл цIенош хила, культурана варагIдьнарех пайда эца, общественни пIулисаэта доал дечь дакъа лаца, Іилаь, технически художественни кхоаламаш де, иштта кхыйола боьхонаш.

Советий мехка гражданин ший мехка боьхонца воиа да ва. Цо хьанаре дикьа поиш доррригача паччахьалкхетII общественни пIулисаэта дечь дакъа. Нохч-ГIалгIай республике гIоллаа къхьегамхой депутатий Советашца уьхь шера 19-ча июне хормалаш дечь дакъа поацаш хIинар 99,99 процент хаттарехой, депутатаьа кандидаташ Іарашта — коммунистий парте бочаьрийн блока кандидатаьта тIеэца кхадж тессаб цар духха хIама да эшиш массане а. Цигга хьежарашца ба хаькъа дикагIа боле кьонгашн мехкарийн. Цо хьаьхьилгIий советски социалистически демократи дIаьдо дегIаьхьн хилар, советски гражданина санкетем ваькбенна хилар!

Советски гражданин ва ший хьаьшташ санна массане хьаьшташ поархIаш, юкъара пIулаьх ший пIулаьх поархIаш воаь саг. Цунна дика тIаьрнаш хьаьнала кхаььлагIарах оррригача обществе хьал-торо тIеэца болга. Цудухьь кердача Конституце проекта тIа духа моттиг дIаьлоаь къхьегамхой хьеьнала къхьегаш, дисциплина чIоагIа йолаш, советски законаш лерттIа кхоачашдеш хила безарг.

Советий мехка гражданина доаха толамаш бухбула лаьхьаргIоаца хьаст ба хаькъаьта юкъера дозаргдоаца доттагIаьн воашаьн. Бе-беча кьаьмсти расаеен болча советски гражданий боьхонаш цхьатарра я. Расаеен къмаьн белгалонегIа мичча бесса оттадаь гражданий боьхонаьта доазув оттадиче законагIа тIеэзар ду — йоах Проекта 36 статьа тIа. Уж боьхонаш чакхъьокхигга Іалашдеу СССР дерригача кьаьмаьн народносташ массе а сагIорахьара дегIаьхьуьлаьрн гарадигарен политикаца, советски патриотизмаьн социалистически интернационализмаьн уйлаьца гражданийца кхетам баларца, шоайла тIаьаьн аьттий СССР кхача хаькьий маттеехн найда эца торо хилларца.

Хьаьцарьга вай Нохч-ГIалгIайче, Советски Іаьдала шерашца укхаза хиннга Іалашьо чIоагIа дог гIоздоахь хуьцаьнна да могаргдарий тухказа даха кьаьмаьн шоайла а вай Дахьен кхача хаькььашца а сийлахь-йокхха ленински доттагIаьн долаш хиннадеарца, хIанз шоаш кхаьчача знаменешка кхача могаргдарий нохчаштен гIалгIаьстен сийлахь-воккхача Ленина мотт — эрсий мотт цар Іоадабобцирий Могтаен а могаргдицар. ТIехьаьнca Россе йоаст хиннача Нохч-ГIалгIайченах Советски Іаьдала шерашца хиннай йоккха индустриийн механизированни юртбоаьлаьн, дегIаьна культура йола республика. Нохч-ГIалгIайчене ергIоца промышленни продукци дIа да кхоачаш нагахь мехн бац доазол ергIаьла, царна юкъе я Назранерча Ахремев Папура цIерагIча «Электроинструмент» завода бартаьнIача коллективо хьаьо изделеш а. Из дерригача советски гражданина ленинскин доттагIаьн пеладарах даьнна беркат да.

Советий мехка гражданин — из ва социалистически доалаьхь поарерх чIоагIьерн, советски паччахьалкхен хьашташ поарадер, цун нисан сийн чIоагIдара йоаьсо ер, социалистически законгечи правопорядкон поарадер.

Советий мехка гражданина еннараш санна а царна гарга йоаь а бокьашш йолаш цхьаькха а капиталистически мехк бац е хила йиш а ац. Уж боьхонаш кхоачашьара керттера эзар ваьнна болаш хилар да. КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме новкъостагIа Л. И. Брежнева ма-аллара: «Из дара гражданин декхарийла ва общественна хьаьлашка ше бекхтоначе волга хоаьш хила, паччахьалкхенна хьаьлашка, хьалха хьалхинарца ший декхар цIена кхоачашдеш».

ХIаьта тахан вай паччахьалкхен Керттарча Закона проект ювцаш советски мехк ун декхарашца кхоачашдаьра шийла дерригача ницаьн, дерригача хьинаьр, ергIагча зиеньаш дIаьрзгIилара тешаш ду.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КОНСТИТУЦЕ

ПРОЕКТ КИЙЧЬАРА ЙОЛЧА КОМИССЕ ЗАСЕДАНИ

КПСС ЦК майски Пленуме къмаьл деш Леонид Ильич Брежнева йьлар: СССР Конституце лаьрда тIа отта а яь чIоагIьийна яргIаьц союзина автономни республикай керда конституциеш. Цу тIа, белгалдаь ма-аллара, из ер деа духха ца дIа да боьхийтаьна.

Июне хиннача автономни республика Лаккхьарча Совета сессе вIашагIьеллар Нохч-ГIалгIай АССР Конституце проект кийчьара йолча комиссе.

5 июне хьлар ву комиссе хьалхара заседани. Конституце проект оттаеш дIаьхо болх бара комиссе ченех вIашагIьеххар болх бара группаш. Проекта хIаьнарчча бола структура йийцай — цун радикальни кортоеш вIашагIдеццах.

Комиссе чIоагIьара бе-беаьна бIаьха тIам. Заседане белгалдора СССР кердача Конституце проект ювцаш республике бокъа болх бола белга. Нохч-ГIалгIайчен къхьегамхошен берригача бIаьна нахен берригIан а раьза а болаш хьалладаь проект, КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев СССР Лаькхьарча Совета Президиума Председателаьла харжарах боьа СССР Лаькхьарча Совета VI сессе соцам дег тIара къоьбаьбу.

Комиссе заседани хилар КПСС обкома хьалхарча секретара, Нохч-ГIалгIай АССР Конституце проект кийчьара йолча комиссе председателла А. В. Власова председателла а деш.

ЛАЬТТАН ЧЕНАШКАРЧА РУЗКЪАНГА КХАЧА

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузача юбилейна сийлена ца нахьабахара кхаьхьегама лаьттачча Горяьчеодски бурув тохара балхий управлене бурувдаттарашца ергIа ноий тороншаш оарцагIьаьхьий КПСС ЦК майски Пленума решеннетех СССР кердача Конституце проектанен дикача кхаьхьегама толамашца жоп лалара. «ПIелхьвуьсш цхьаькхха кулийтарашн» кхача постований нишаттаргIа шера социалистическа яьх йоаржаньча бригадашца кердача кхаьхьегама толамашка кхуьл управление коллективо. Бурув тохара хьалхарча ах шера план хавал иттг ди хьалха кхоачашийр цо. ПланагIа лаьрхIачул совгIа управлене бурувдаттарашца шера социалистическа яьх йоаржаньча бригадашца кердача кхаьхьегама толамашка кхуьл управление коллективо. Бурув тохара хьалхарча ах шера план хавал иттг ди хьалха ма 3 эзар тонн дIаьйохьийтаргIа Приморски крае, Куйбышевски Владимирски областашкарча городашца.

Хьалха дIаьдолла баьшалдараш чуэца долададь Грозненски района № 2 йолча шурий, Урус-Мартаоовски района Мичурин цIерагIнен «Труд» ялаче совхозашка.

Укх юбилейин шера «Плодопром» треста коллективо дош деннад 7 эзар тонн сомн 3 эзар тонн баьшалдараш паччахьалкхенга доллаш, аьнна.

Сомий бешамашкарен баьшалдарий кхаьккарех хьувкъьам чуэцца балхах ка я йоаьлаш кхаьлгаьш я № 2 йолча шурий совхозерца Шахбиев Львиас, Мичурина цIерагIна совхозерца Умалатова Эдас кулаьлгу бригадаш.

М. РАШИДОВ.

Оккъаьрна 5 шерарчу ЛАЬТТАН ЧЕНАШКАРЧА РУЗКЪАНГА КХАЧА

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузача юбилейна сийлена ца нахьабахара кхаьхьегама лаьттачча Горяьчеодски бурув тохара балхий управлене бурувдаттарашца ергIа ноий тороншаш оарцагIьаьхьий КПСС ЦК майски Пленума решеннетех СССР кердача Конституце проектанен дикача кхаьхьегама толамашца жоп лалара. «ПIелхьвуьсш цхьаькхха кулийтарашн» кхача постований нишаттаргIа шера социалистическа яьх йоаржаньча бригадашца кердача кхаьхьегама толамашка кхуьл управление коллективо. Бурув тохара хьалхарча ах шера план хавал иттг ди хьалха кхоачашийр цо. ПланагIа лаьрхIачул совгIа управлене бурувдаттарашца шера социалистическа яьх йоаржаньча бригадашца кердача кхаьхьегама толамашка кхуьл управление коллективо. Бурув тохара хьалхарча ах шера план хавал иттг ди хьалха ма 3 эзар тонн дIаьйохьийтаргIа Приморски крае, Куйбышевски Владимирски областашкарча городашца.

Хьалха дIаьдолла баьшалдараш чуэца долададь Грозненски района № 2 йолча шурий, Урус-Мартаоовски района Мичурин цIерагIнен «Труд» ялаче совхозашка.

Укх юбилейин шера «Плодопром» треста коллективо дош деннад 7 эзар тонн сомн 3 эзар тонн баьшалдараш паччахьалкхенга доллаш, аьнна.

Сомий бешамашкарен баьшалдарий кхаьккарех хьувкъьам чуэцца балхах ка я йоаьлаш кхаьлгаьш я № 2 йолча шурий совхозерца Шахбиев Львиас, Мичурина цIерагIна совхозерца Умалатова Эдас кулаьлгу бригадаш.

М. РАШИДОВ.

Юнцан я СССР Конституцие проект

ВЫРЖ ПЕЙТЕОЛ ЛАГНАН

Гіулакхаца жоп лу

Грозненски тепловозний водителаца шоай Гіулакхацца жоп лу КПСС ЦК майски Пленума, СССР Лаккеъьарча Совета сессе решениеца.

Тепловозний машинистана я цар гіовчаца я шерра яхь йоаржвайй деза мухьаш хсуьрьа поэлаш дІа-юта кхаьчарх, нормад тІех мухьаш хьалхара. ХІанз уж шоай пІейна — Ерригоэнши машиннаьхьаьочи левна а, Советски паччахьалкхеп 60 шу лиэнра пІейна я доькха совгІат кийчаеш да.

Духха ха йоаьшан рейсагІара пІаенача машиннеста нов. Н. П. Косенко локомотивни бригадо тоам бар, це нормах совгІа 744 тонн муть тІабола поезд Пехладаца дІаийтарах, поезд шиг расписанех кхаьча езаяча дІаьхьчІийтарах.

Машинистна Н. Садовниченка, П. Иванишина, К. Печенкина, и. кх. дІ. бригадаца а башха-ийна рейсаш ший деза мухьаш кхуьчаьна поездашца Цар шоай нормах совгІа 10 эзар тонн хьалха боахама мухьаш дІадийкар йоьхь бетта хьалхарча шин декадагІа.

Г. АНОХОВ.

НАЬХА ДАГАРА ДОЛА ДОКУМЕНТ

Молдаг1ина Гіишлоцьъеча участке нийсвеачча, молдаг1ча гІагарча Гіишлоьчьчунца кхамаьл госсаделца даим сона хоаьш дар цаІ да — ма-башха ВнебА, наха загадолаьчуьчеркам беш оттаийь документ да из вай кердача Конституце проект!

Советски САГА ерриг уйлаш, миз, ьынар кхы я чІоагІаг1а тІаьдеразду ц1у документо вай Дьаьсн низ сонбаькхара, кхы а дикагІа кхьаьгІа, мехка виэна да хила безаам оттийь.

Оаха, болхлоиа, Гіишлоцьъераша чІоагІа кхоаблаьлу проекта я беттагІа — общественнаьа, паччахьалкхенна хьалхиника ший балха декхарадо цІенна кхоачашлара, творчески уйла йоаьш кхаьчарга болх ший бехкоехкам хьетабеш хьаьвеза хІинца гражданиина.

Хьа Гіишлоцьъерчий кодлективе 35 ЦІ ва коммунистически кхьаьгІарна цІи лелееш, 65-ца из цІи яккхара тІехьа кхоьсам лоаттабу. Сийлахь - боккхача Октябрь 60 шу. Дикара сийна доккхий декхарадо Гіишлоцд массанг а.

Паччахьалкхен план а уж декхарадо дикара хоаьашдеш хьайоаг1а тхьа колектив уьх шеца.

Соиа бакъаьлца хетар Конституце проекта 60 статьйна ер дешаш ІотІатехача: «Къаьхьегамен производственни дисциплина, телхаеш, кастаьхьа производственнаьа производстве удаш болаш саг, тунеждеш санна, лоарХІалаа». Хіанз аьлча дукха зе ду цу нахь кхаьчарга колективашца а паччахьалкхенна а.

М. ГАДАБОРШЕВ,
Назранийски ремонтно-Гіишлоьчьеча управление мастер.

Ростовчаний боламагІа

«ЦІахьаьгІа а тІехьаьвусаш ма хІиттийь» яхача ростовчаний деиийгІа Іолх беш да Хіаьна Карабулакски бурундеттарийн балхий управленеца бурундеттарашца Октября 60 шу дикара наькъболлаш, СССР кердача Конституце проекта Гіулакхашца жоп а луш, цар хьы а лаккхьо бурундохара "балхий темпиан. Карабулакски ЖБР-ца коллективо рапорт дедар йоьхь бетта, шолдагІа квартааш, хьалхарча ах шера вланаш хьаьвы хьалха: кхочачьаьрах.

Шу боладелча денз цар бурундехад 21500 метр лаьттан тІоаьшатта. Дика хьаьгІаьгІ а бурундеттарийн мастераша Н. В. Редькова, Н. Ф. Косьяненкос, С. А. Хохоева, В. И. Нечкачена, И. И. Соломатина кулгаьду бригадаш.

Уьх деношка болх беш болча скважинашца уьлуе дІаэттай Саморов - Потардаьлн яхача мехкаьхьта доаькхача моттигера №86 скважина. Из ийсаьлгІа скважина хьайиллай вай вежаршца йолча Гуржий доазон тІа. Скважинаца бурун техан и В. К. Тердеше кулгаьду бригада. Цу скважина проектни Іоаьрзал 3500 метр. Бурундеттарийн бригадо дехаьрдо. ТІаийкий балдача хьанал цІьа бутт хьалха № 86 болча скважина бурун теха даьнна.

А. БАКАЛЮК.

ТІЕХЬАБУСАРАШ ХУРГБОАЦАШ ЮБИЛЕЙНА—КЪАХЬЕГАМА СОВГІАТАШ

Берриг советски нах санна Сийлахь-боккхача Октябрь 60 шу дикара доаттІаш долла къаьхьегамо совгІаташ кийчаеш. я «Автосепсобурудование» яхача опытно - экспериментальни завода коллектив.

Октября юбилейна сийлаеца пакьаьхара къаьхьегамо вахча эттаа заводо колективехо планал ломгІа гайп-гайпарча моделех йолла 70 подъемник хьаьг, хІаьта кеттеттаар — ораьнца продукце дикаьг лаьхха хилийта доиг денанадар ер шу долалуш.

Итташ болча производственнаьа, бІаьрча бригадай, участкий колективаш я заводе иттаІгІа пятилетка хьалхарча шин шера лаьн уьх шера 7-гІа ноябрь тІакхочачаш кхочачашбо-ца къгІеттаг.

Белгалдаккха доаг1а заводо колективо ше дьарІаг1ар кхочачашлелга.

Шу доаделча денз цхьа бутт дІабаьлийтабан плий а декхар я кхочачаш ца деш. Хіаьта республика промышленни предприятеша юкъе ьаржача социалистически яхьь дика кадрах уьх шера шоаьа республика Сийлен доска гІа дІаиэьлий заводо коллектив. Дукхха тІехьа кхочачашлелга ший шера.

Уьх шера дикана Знак ленин П-111 яхачен П-113 яхачен шин подъемника. Чакхдаьлцаьна ер шера итогаш хьаьхьох шу доладелча денз заводо цехашца ьыьаьна гаражин оборудованех 18 процент лаьхьера категореш ьыьа хилаш. Завода производственни учреждаьшца юкъе ьаржача социалистически яхьь шу доладелча денз дика толамаш доахаш хьайоаг1а доазал ярхьарча механика дІаьуийта продукци хьаьева участка колектив. Цу участке я ораьнца заводе дикагІчаьеч лоарХІаш я коммунист, 9-гІа пятилетка ударник вона Р. И. Лососинов жерте латтА Слесарий-сборщик ший бригада Цу бригадана дІаиэ а дІьнаьре къаьхьегам да 25—30 шу хьаьгІа из бригада яйнаІ1ьаьна болх боккха профессиональни а хьехамчий а говзал йоаьна говзаьчаьн. Цаьрех да 1947 шера денз цигА болх беш хьайоаг1а Е. А. Чебоксаровн В. И. Петровн. ПІема Іаьзна шерашца мьарпаче хьанарча кхаьхьегамах хьайта вона Владимир Иванович Кожмякарах хьалхан телаш болх беш хьаьоаг1а 31-гІа-шу да. Къаьхьегама Шеча Байракха орден, хьаьнарча юбилейнаьгІа, хьмдола сонгІаташ деннад ветеранн ду дукхаьна мерашкаьнца цо лаьхьа производственни хьаьхьаьнца ер-гІа. Вахар дика доаьзал а, болх-ка болча опыт а болча цо бІу ца кхоьжаьеш кхаььет шоай ший ца. Цунна къаьхьегам болча кагийна нахаца.

Слесарий-сборщикий бригадца социалистически яхь лелаш тІемен къаьхьегамех ветеранаш да В. С. Турапин керте латтаяца ер экспортни участке къаьхьегаш болча газоэлектросварщикий колектив. Шин новьъоьгІ барт-тоаьбе, хьалхийна латтА эттаа заводо колективехо планал ломгІа гайп-гайпарча моделех йолла 70 подъемник лаьг, хІаьта кеттеттаар — оранца деиутатала Ленинский районе депутаттала Іоргаьна из шин новьъостаца. Из ва партре Грозненски городской комитета член я. Новьъостца. Турапина ший декхарадо мишта кхочачашу хьаьхьох къаьхьегама Шеча Байракха орден, «Знак почета» яха орден, хьмдола доккхий правительственни сонгІаташ цунна даларо. 1955 шера денз Турапина дІаьвийна шу бригадана болх беш да лаьна профессиональни говзал йолла А. Н. Сманов. ОТК болхлой ТІаьхьаьн. Боаьшан, хьаьгІа ший хьмагІа долаш ва Анатолий Никифорович. Вешта из боккха тешам бенна-м цу бригадана дукхагІа мел волчов ваьнна. Шойлла яхьь яьнначу шин коллективо бІьна балха итогаш цо хІара бетта. ДІабаьхьна йоьх бетта цу яхь кхоьа котІьььйнай В. С. Турапина газоэлектрийний бригада, шоьа — Р. И. Лососинова кулгаьду слесарий-сборщикий коллектив.

Уьх шера хьаьча ерригача продукцех 97 процент ьыьаьхьа гІалаг1 доаннаш, «Ки-молдагІа тоаг из еаш дика хилийта, плий совгІа 7 пресс-хьаьг ший ца цу шин бригада Сийлахь-боккхача Октября юбилей сийна уьх шера шоашта хьхьаьнна оттадь декхар. Цу декхарех дика лоарХІаьеш хьайоаг1а лоаг1а болх-беш йолла шин бригада. Хіара бетта шоай задаьнаш ТІехьаочачаш ца ший Іиннабаш цу шин бригадаьнца болхлой. ХьаьгІа пхе бетта заданиш Турапина колективо 105 процента Лососинова бригадо — 103 процентн кхочачашлой. Цу бригадаьца завода кІьчча производственни участке кІеннА бІаг из иттаІгІа пятилетка хьалхарча шин шера лаьн 7-ча ноябре кхочачашле ьыьа шоьш тІаийца декхар хІаьнелхьа кхочачашдь а, кхочачашле гарга болх а производственнаьца.

Массеан гарга из ьыьа белаш мехка-сборочни цехерча кхоьна коммунист Хьмзаев Лаьча керте латтаяца газоэлектросварщикий бригадо. ИтталгІа из тІехьаьтеш шин шера план Октября юбилей хьатІаьхьочачча деннка кхочачашле а, планал сонгІа а подъемник ьыьг я декхар. ТІаийца цу хьаьгІа ьыьаьгІа ьыьаьгІа болх кагийна нахаца.

Слесарий-сборщикий бригадца социалистически яхь лелаш тІемен къаьхьегамех ветеранаш да В. С. Турапин керте латтаяца цу экспортни участке къаьхьегаш болча газоэлектросварщикий колектив. Шин новьъостаца барт-тоаьбе, хьалхийна латтА эттаа заводо колективехо планал ломгІа гайп-гайпарча моделех йолла 70 подъемник лаьг, хІаьта кеттеттаар — оранца деиутатала Ленинский районе депутаттала Іоргаьна из шин новьъостаца. Из ва партре Грозненски городской комитета член я. Новьъостца. Турапина ший декхарадо мишта кхочачашу хьаьхьох къаьхьегама Шеча Байракха орден, «Знак почета» яха орден, хьмдола доккхий правительственни сонгІаташ цунна даларо. 1955 шера денз Турапина дІаьвийна шу бригадана болх беш да лаьна профессиональни говзал йолла А. Н. Сманов. ОТК болхлой ТІаьхьаьн. Боаьшан, хьаьгІа ший хьмагІа долаш ва Анатолий Никифорович. Вешта из боккха тешам бенна-м цу бригадана дукхагІа мел волчов ваьнна. Шойлла яхьь яьнначу шин коллективо бІьна балха итогаш цо хІара бетта. ДІабаьхьна йоьх бетта цу яхь кхоьа котІьььйнай В. С. Турапина газоэлектрийний бригада, шоьа — Р. И. Лососинова кулгаьду слесарий-сборщикий коллектив.

Уьх шера хьаьча ерригача продукцех 97 процент ьыьаьхьа гІалаг1 доаннаш, «Ки-молдагІа тоаг из еаш дика хилийта, плий совгІа 7 пресс-хьаьг ший ца цу шин бригада. Сийлахь-боккхача Октября юбилей сийна уьх шера шоашта хьхьаьнна оттадь декхар. Цу декхарех дика лоарХІаьеш хьайоаг1а лоаг1а болх-беш йолла шин бригада. Хіара бетта заданиш ТІехьаочачаш ца ший Іиннабаш цу шин бригадаьнца болхлой. ХьаьгІа пхе бетта заданиш Турапина колективо 105 процента Лососинова бригадо — 103 процентн кхочачашлой. Цу бригадаьца завода кІьчча производственни участке кІеннА бІаг из иттаІгІа пятилетка хьалхарча шин шера лаьн 7-ча ноябре кхочачашле ьыьа шоьш тІаийца декхар хІаьнелхьа кхочачашдь а, кхочачашле гарга болх а производственнаьца.

Массеан гарга из ьыьа белаш мехка-сборочни цехерча кхоьна коммунист Хьмзаев Лаьча керте латтаяца газоэлектросварщикий бригадо. ИтталгІа из тІехьаьтеш шин шера план Октября юбилей хьатІаьхьочачча деннка кхочачашле а, планал сонгІа а подъемник ьыьг я декхар. ТІаийца цу хьаьгІа ьыьаьгІа ьыьаьгІа болх кагийна нахаца.

ПРОПАГАНДИСТА СИЙ ДУ ЛАДУВГІАЧАР

№ 4 йолча Шалински юкъерча школа хьехарийн мотти литературен хьехаш ва Техиев Хьмзаг Абусаидович. Дукхаьча общественни гІуллакхашца хьаьнна кхоьаьнца, цо шиг кертера декхар. Политически дешарна системе пропагандист ва Хьмзаг Абусаидович. 4 шу даьнна коммунистаца ва ьыьаьа йолаьвелча денз. 1975 — 1976 деназ шера «Коммунизмн личностни яхача теоретически семинар кулгаьдеен хІара, Хіаьта хьх Дідаьхача дешарна шера — «Ислмай коммунизм» валача теоретически семинара.

Шалински № 4 йолча юкъерча школа хьехархой бар цу семинаре дешаш. Хьехархошца хьеха аттагІа хетарна а нийсйаьлгІа тарту, педагогически балха гІулакхаш царна дика хов аьина хеташ. Хьмзаг Абусаидович ниитта хеташ из. Царна болх ма-лагІа хет цунна. Из социалистически яхь денгаьнца дегна а, из шеранІа яржаш ланг.

Дизельно - заго т о в н и тельни цеха колективо Іаьра бетта Іаьнна ваьхарча моттиг хьаьг а дац цІьаьхьа, хІина хІама.

* * *

Грозненски тепловозний машиностроительни сихонца кийчо еш да электрически ваьнна бІаьрча болаш, бетта теркам тІаьбохийт цар электровозий водителаш кийчбера.

ИтгІа тепловозний машинисташца машинистий ГІоначшен курсаш чаьх а ьыьа электровозна дика ьаьрча бетта йолла тешаьлан хьайийнад.

Тхьаьх саго балхаца шоай дешна а ьаьлча дІаотъаргда Керттера Заьхь. Цо вайна ІІІьаьхьа а ХьагоІт парте демократи деГІалоьаьлгІа, хьаььеГа саг хьаьлаьрна ладдаьна йоьхьо ело ьаьлгІа.

Хіанз СССР кердача Конституце проект Іомаьрна заьнгІ ешш ца хетаьна. Цо ьаьлгІа хьаьбола идеологически болхлой. ЦигА кьамаьл дела къаьхьегамо ший боькъонца болх мехка дай йолла ьаьгІ.

Б. ГАГИЕВ.

Назранийски трикотажний фабрика партийно секретарь.

ТЕПЛОВОЗНИЙНИ ГІУЛАКХАШ

Грозненски локомотивни депо дизельно-заготовительни цеха мастер Хьаьвиев Альмад Іаьдилович дика воьз-ший болх дика беш хиларал совгІа общественни-агитатор, пропагандистаг хиларга а хьежжа. Цо хІара денна тайп-тайпарча темаеш, газеташ беш беседаш ю болхлоцца юкъе, хьалхаьлаттарий опыт юкъ. Цунна ладувгІа довш хуо болхлой.

Хіанз Хажиева ший общественни болх тІаберзо-бой КПСС ЦК майски Пленума решениеца ювацра.

Слесарша А. Амерханова - Бондаренкос, В. Ширягина, П. Вахлина, кхачар шоай производственни норматаш 120-130 процент кхочачашлер а дац Хажиева цхьа дакъа ца лоацаш, хІаьта Бранисовски машиностроительни заводе денз Октября 60 шу диэрзан толамна пакьабахара лаьца социалистически яхь денгаьнца дегна а, из шеранІа яржаш ланг.

Тхьаьх саго балхаца шоай дешна а ьаьлча дІаотъаргда Керттера Заьхь. Цо вайна ІІІьаьхьа а ХьагоІт парте демократи деГІалоьаьлгІа, хьаььеГа саг хьаьлаьрна ладдаьна йоьхьо ело ьаьлгІа.

Хіанз СССР кердача Конституце проект Іомаьрна заьнгІ ешш ца хетаьна. Цо ьаьлгІа хьаьбола идеологически болхлой. ЦигА кьамаьл дела къаьхьегамо ший боькъонца болх мехка дай йолла ьаьгІ.

Б. ГАГИЕВ.

Назранийски трикотажний фабрика партийно секретарь.

ЮБИЛЕЙНА—КЪАХЬЕГАМА СОВГІАТАШ

Берриг советски нах санна Сийлахь-боккхача Октябрь 60 шу диэрзан доаттІаш долла къаьхьегамо совгІаташ кийчаеш. я «Автосепсобурудование» яхача опытно - экспериментальни завода коллектив.

Октября юбилейна сийлаеца пакьаьхара къаьхьегамо вахча эттаа заводо колективехо планал ломгІа гайп-гайпарча моделех йолла 70 подъемник лаьг, хІаьта кеттеттаар — оранца деиутатала Ленинский районе депутаттала Іоргаьна из шин новьъостаца. Из ва партре Грозненски городской комитета член я. Новьъостца. Турапина ший декхарадо мишта кхочачашу хьаьхьох къаьхьегама Шеча Байракха орден, «Знак почета» яха орден, хьмдола доккхий правительственни сонгІаташ цунна даларо. 1955 шера денз Турапина дІаьвийна шу бригадана болх беш да лаьна профессиональни говзал йолла А. Н. Сманов. ОТК болхлой ТІаьхьаьн. Боаьшан, хьаьгІа ший хьмагІа долаш ва Анатолий Никифорович. Вешта из боккха тешам бенна-м цу бригадана дукхагІа мел волчов ваьнна. Шойлла яхьь яьнначу шин коллективо бІьна балха итогаш цо хІара бетта. ДІабаьхьна йоьх бетта цу яхь кхоьа котІьььйнай В. С. Турапина газоэлектрийний бригада, шоьа — Р. И. Лососинова кулгаьду слесарий-сборщикий коллектив.

Уьх шера хьаьча ерригача продукцех 97 процент ьыьаьхьа гІалаг1 доаннаш, «Ки-молдагІа тоаг из еаш дика хилийта, плий совгІа 7 пресс-хьаьг ший ца цу шин бригада. Сийлахь-боккхача Октября юбилей сийна уьх шера шоашта хьхьаьнна оттадь декхар. Цу декхарех дика лоарХІаьеш хьайоаг1а лоаг1а болх-беш йолла шин бригада. Хіара бетта заданиш ТІехьаочачаш ца ший Іиннабаш цу шин бригадаьнца болхлой. ХьаьгІа пхе бетта заданиш Турапина колективо 105 процента Лососинова бригадо — 103 процентн кхочачашлой. Цу бригадаьца завода кІьчча производственни участке кІеннА бІаг из иттаІгІа пятилетка хьалхарча шин шера лаьн 7-ча ноябре кхочачашле ьыьа шоьш тІаийца декхар хІаьнелхьа кхочачашдь а, кхочачашле гарга болх а производственнаьца.

Массеан гарга из ьыьа белаш мехка-сборочни цехерча кхоьна коммунист Хьмзаев Лаьча керте латтаяца газоэлектросварщикий бригадо. ИтталгІа из тІехьаьтеш шин шера план Октября юбилей хьатІаьхьочачча деннка кхочачашле а, планал сонгІа а подъемник ьыьг я декхар. ТІаийца цу хьаьгІа ьыьаьгІа ьыьаьгІа болх кагийна нахаца.

Слесарий-сборщикий бригадца социалистически яхь лелаш тІемен къаьхьегамех ветеранаш да В. С. Турапин керте латтаяца цу экспортни участке къаьхьегаш болча газоэлектросварщикий колектив. Шин новьъостаца барт-тоаьбе, хьалхийна латтА

ЛЬТТАХ ЛЕРТІА ПАЙДА ЭЦА

КУЙБЫШЕВСКИ ОБЛАСТЬ. Безенчукски района совхоз-техникумс ахк зэар совгІа гектар льлтта да хий дехкан. Уьхаза 3-й токан я ДДА-100 м, «Фергат» яха а кхи тайна а 23 установка. Совхозе хьаннинай оператор - хий дехкар, гидротехник яа керда профессеин. ДІадахчаъ шера хий дуллаче цхьан гектаро богаринчун кхьаннс дер дар, ХІаьта 42 центнер ялат лелар. (Хий тоха долладелькьа Безенчукски районе эгтара а тІехбола хьуьхьам гектара тІара 15 центнераца совбалацар). Хий дуллаче гектаро уьх шера аъахтой дог ГІоздаьккхад, дика хьуьхьаш доагІа ялат. Пятилетка шоллаГІе шера боахама кьахьеГамхоца доиг деана - хий дуллаче хІара гектара тІара 350—380 центнер моша доаьхьарг мошаче хьажкІий гіаин даккха льина. Хий дуллаш льлтта лелаДеГа гоьхоза балха керттера белгалг я хІаиз.

СУРТА ТІА: баьца хьоара лаьрхІа хий дуллаче льлттара моша доаьхьар кийчеин ба.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

Юрта боахама дерриг доаькъш шоайла цьаьна дикаГІа тахъурглолаш, уж доаьхьш тьаъхуйайгаш йолча ергиГаьна эвенькша лерттІа болх берггболаш ваш ваш боахамий территорин пийсьер дуллаш чІоаГІа проектоь-тохкма балхш ду хІара шера республика колхозашкен совхозашкеи. Уж балхаш дечаа дакъа доаш доатаьш дуллаьхка специалисташа, колхозийн совхозийн къьхьсаен Іилман лаРда тІа яІаштІеьхбоахаЧа оргаНизаце кулгалхоша. Боахама ГІулакхий ергиГа оаГІош техжачул. Іаьлама. льлтташ, климата хьаннш Іомадьмуд тІехьаГІа хьаьхуг боахама чуьхьаре лаьтта пийдеш йола проект. Цу тІе белгалдоьхьа производстеешин центраш, кхаьшкра станаш, бригаьлин участкаш, хьаннш ГІоллаРен боахама чуьхьаре пакхьаш, кхеш лораду хьуьн оасаш, севооборотий кхаш, центральн хьаьшаш, шах бяха іюрташ, кхьяраш дикаГІа тайпара дІаийсьерйола мотти-гаш. Лоаьца аьлча, Іилман ужтоаькъка хьажжа, территорин доаа деи юртобоахама производстеешин аІаштІеьхьяккхен аттаГІа жургоаьнаш, юрта боахама специализацийн концентрацийн яра дешаш теркал а деш пийсьер колхозийн, совхозийн, юртобоахама кІаьчІа предприятий территорин. Цун тІехьаГІа территорин цу тайпара пийсьера экономически ГІойлеиаГІа хІаьр бакъйгІ хьаоттаду, боахамера этгара керттера дакъа хьаьсстта белгал а доаккхаш. Экономически из ГІойлеиаГІа хІлар цу тайпара бакъдаь хьаьдо оттадеча хаин боахама реальн хІаьр, из я юрта боахама продукташ яхарен кийчьерн паччьалккен планаца айхьаен ювзаш оттаяь колхоз е совхоз дегІаьара яІаьхчача хаиара, перспективин ГІаккха, ду тайпара, йоаГІгІаш йолча лаьхе латтача пистишшеен хьежаш чІоаГІгІаьнаш йолча юртобоахама предприятин дегІайоалаьрра перспективин ГІаьн кхоачашле колхозаца дІаГІа.

Колхозашн совхозашн дегІайоалаьрра цу тайпара ПІаиаш оттаяра паччьалккенго хІара шера Іаьламге дукха дуьна дІаьхеч. Алхха цьаьн колхозе е совхозе деча цу тайпарча балхашка 17—20 зэар сом доаг паччьалккеи, хІаьта я уж харжаш ю цо, хІаьна аьлча йокхийна социалистически предприятеш цу тайпара Іилман лаРда тІа эцара лерттІа лела йиш яц юртобоахама производстева процесс.

Уьх тІехьЬарча 10 шера вай республике цу ГІулакхашка дІаьдахйтад 3,5 миллион совгІа сом. ХІаьта ГІойле малагІа йьлнаІ? Чаккъьхьайий уж мероприятеш, нагахьа саина яьхаеце, хІаьна яьхаеш, фу да цуьна новкъарле оьг дар? Цу ергиГаьнгІа йоаГІгІаьнаш, юрта боахама продукташ, хІаьта, нагахьа саина уж, карарзаяь яьнаеле, вовхедисар ши-пиГІа лел, севообороташ карарзаяьрга хьежаж.

Республике дуьхьа да карарзаяь севообороташ йоаГІаш доаг-ІІ боахамаш. Цу тайпарчу боахамех я «Консервплодовощ» яхача объединенеена чІоаГІа «Ассинский» «Новосельский» совхозашн, юрта боахамаш Министерства «Гореци» «Техницкийн» совхозашн, Шалинскин районера ХХ партсъезда цІеранна республика колхоз, Наурски районера Ленина цІеранГІа колхоз, ахьаьдоа ГІаьн боахамаш. ХІаьта а республике дуьхьа а дукхаГІа да севообороташ йоаГІаш тер-ритореш йийсьера оргаНизацийн техлеешин доаа ГІоаГІгІаьнаш. Из да-тайда эцаш леладу льлтта массаза а цІеІ ца хилар бархьан доаьнш. Республика хоаметтаотталньуд тІехьаГІа дукхаза а яІаштІеьтташ йоккхийн еин яІашаГІа кьестаеш ІІІимишеин лелаьий вай колхозашн совхозашн. Аьлча кхоьмаЧ ба Назрановскин района совхозашта цу тайпара операциеш а хиина колхоз е совхоз хьоатаРа процесс ІІІаьхьеН эоалхаеин я.

Дуьхьал дІаьрзйа вай, юрта боахамех интенсифицийн елгГа дуьккхача дакъьс массеза а цхьа льлтта лелаДарх тийша да. Тоьхьа ІІІаьхьа хана (15 — 20 шерА) чІоаГІен хутташ ца лу-тин доаьнн а долаш массаза а цхьан льлттах пайда эйар — специализацийн лаРд, юрта боахаме тоьхьа барглаьнна бола тешам. Из вай дийцар бакъдо вай республикерчА, кьаьстта а цхьа наггахьа йолча хана, чІоаГІгІа хорлхуш мара доаьнаш ца хуьвуча вай доаалхой дуьккхача боахамаеш. Цудухьа вай сапийта деза боахамаш ІІІаьнгІдетташ доккхий дешн яІаштІа кьестадеш ІІІаьнгІдешн, цар льлтташ дІаТедаьин юхь хьаТІахеттаьш, керда боахамаш дехкаш еш боьла эксперименташ! Уйла дуьккхаГІа тІаьхийта еза массазарча боахамий доаьонашка юртобоахама продукташ дуьккхаГІа яхара, царна тІечІоаГІгІаьлча льлттаех пайда дикаГІа эцара. Цу хана чІоаГІгІа лоарХІаме да, вай республике Іалама-климатически хьалаш теркалдар. хІаьта уж вайийгІ миштад аьлчо, готтГІа специализаци яро (дуьккхача моттигашка из е дерзаьнна льлтапара) доккха зе де тарду юртобоахама продукташ дуьккхаГІа яхара ГІулакхе. Цу тайпарча ГІулакхашка бен бола ІІоттькьам вайна. хІаьнаЬ а холуш ба. Бакъдар аьлча, моаГІгІа боахаме белгалдаьккхя хІлда деза цьхьина ІІІаьнгІдетташ доккхийн ІІІаьнгІдетташ доккхийн ІІІаьнгІдеТаьхьа хилда деза цьхьина тайпара шоай бола лаьГІ ца а бОлбташ.

Юрта боахама министерства системера боахамаш вай шерра-шера цьхьаьнна тІехьа шоллаГІе болаш «Консервплодовощ» яхача объединенеена, «Плодопром» яхача трестаГа, «Чеченгинушнин» яхача объединенеГа ІІатедар аьнна ЬОа сов сиха ваІштІееш а ма-ча доал бамлаДаеаш, сом ца дуьккхаГІа яха.

«Плодопром» яхача трестаГен «Консервплодоовощ» яхача объединенеГен ІІаДеинача ваоаттаеш ІІо сомн ІІоаьдаьрашн 5-эза дуьккхаГІа даха ящ я. «Чеченгинушнин» яхача объединенена ТІечІоаГІгІаьла 131 эзар гектар лаьхта, ну дакъьс 60 эзар гектар гаргГа оаха лаьтта, хІаьта дуьккхача шеРаьна лаьрхІа ІІІаеГІа гаьнаш сом ІІоаьдаьрашн 5-эза ІІІомнийкашн ГІайолаш ергиГа а 21 эзар гектар маРя яц. Цу лаьттаН фондах хьстаме пайда эцаш хилча, «Чеченгинушнин» яхача объединене боахамашка 4 — 5-эза дуьккхаГІа дуьзургда дуьккхаче шеРаьна лаьрхІа гаьнаш ІІаьнгІдетташ ІІаьнгІдеш, цар лаьтташ ДІаТедаьин юхь хьаТІахеттаьн, керда боахамаш дехкаш еш боьла эксперименташ! Уйла дуьккхаГІа тІаьхийта еза массазарча боахамаш доаьонашка юртобоахама

БУРУВ ІІОАРГЛУШ ЛАТТ

Советски Іилаьла 60 шу дІаьзра юбилей дезДеча шера балха тоьха кайоал Старогроженски бурувДеттарий. ДІабаьхьа бетта 11500 метр доаьмаш тІоаьнашта бурув теха баьлар уж. Ах шера планал ойІІаь 65іаь метр гаргГа дуьккаГІа худ яц.

Юбилея сийна яьржача социалистически яхьь кьаьстта балха дика аьттув баьнийаГ Къаьхьегамо ІІІеча Байрахьа ордин ледаеча М. Т. Заярис кулгаллеча бурувДеттарий бригада. Из бригада ер эгтара хьалта «Минеральнаьй» яхача экспериментальнА доаллача моттиГе мезозойски Мехкадыстта гучадаьккъар я.

«Минеральная-1» яхача скважина чура пхи эзар метр бурув тешаш мелоон мехкадыстта дарадаьлар.

ХІаьта хІанз чоалхаеча геологически яхьь-кьаьстта «ІІервомайскан-14» яхача ТІехьбригаГа «Скважинина бурув тохаш я из бригада.

Бурувдеттарий кьаьстагна хьинар яхьь я чІоаГІгІа айдер КПСС ЦК майкен Пленумон кердача Конституце проект арайаЬ.

Цун тешал ду ухх масало: процент 5900 метр йолча метта ІІІаьнгІ. 1976 шерчА бригадаьнгІ бурувДеттарий ост.

Бурув тохара балхаш сиХдаГа, химреагенташ, электроэнергия кхоа а деш дІаьхийтаГа, бурув деттаГа остех, уж ІІхоачадаллаца пайда эцара чотаГІа бетта 81 зэар сом паччьалккеи яха кхоьмаЬ бурувДеттарийна.

Мастераш ГІ. Михеев, А. Колпиков, А. Хайдаев, Н. Албастов кеГГе лаГчаеча сменийн бурув тохара меттаеГ спуско-подъемни операциеш чаккъьхьайа ІІаьнаш а тІеккхочаьнЬо.

Оборудование пахаьдаш болх бар ІІалашу слесарь В. Дашшукаева.

Т. АЛЕКСАНДРОВ.

Оаха яздаьчун лерагІа

«Массане хьаннар вІаьнагІтохьа» яхаш яр ухх шера 19 мая «Сердало» газета тІа кепатеха А. Базоркина статья. Цу тІа автора дувцар МагІалбйка районе СоаргІапчарна юкъара школе дешархошта атеистически кхетам балара балхаца нийсЬуш болча пІенхаштгаРча кхочачаьнарг.

Цунах льца редакцера дайтача къьхьта тІа республика прокурорашне министра заместителе нов. Е. М Калашниковаца йоаг:

«СоаГІапчарна № 10 йолча кокьерча школе дыша дуьхьлара болх эсала вІаштІеьхьбаьхьха хилар бахьхинчаЬ. Цун бахьаш — директореН цун заместителашен педагогически коллективна эсала кулгаллдар, 1977—1978 дешарна шера из болх тоабара де дешараш белгал а дыь чІоаГІгІаьнаш. Дешархошта кхетам балара балха керттерча дакьье теркам тІабахийта лаьрхІаг цар Іилман сакхетам хьуг-болча тайпара уроках вІаштІеьхьаьхьа. Цуьл совгІа эргаььха тоае лаьрхІаг дешархошца цар дадьй-новкъошца уроках чаккъьхьаЬча беча кхетама балха формашъ.

Письмо кепатеха деце а

«ХьамсарА редакцИ! 1976 шера 13 октябре пенсе вахав со. Цхьабакъда ну хана деиз доаг-ІІаш доаг пенсе хьаьуш дац сона Массеехазза вахав со из бахьан тхоаЙ горсобесе. ЦигА луш доаг да жоп ДаНИ цаГІ хуьг «Сабарде, ІІаьнарГа Іа.

Маца эцарГда из из? 1977 шу а аханера маьхьаьрхий. ХІаьта со цу тІа цамогащ саг ва. Новкъостал де сона, са пенсин хаиначьь хьаьхийтаР».

БЕЛХАРОЕВ ИбрахІимГ ХІаьнарГ, МагІалбйка района СоаргІапчарна вахар.

Белхароева редакцера дайта из письмо республика социальн Іалашон министерстве. ДІаьхьоаГадар оаха тахкийтаР а цун автора эшаш доаг новкъостаца дера а.

Уьх тайпара хоам бу редакцера социальн Іалашон министерстве пенсеш пособеш дІателара йолча Центра ревизийнА нов. З. З. Зальаевна.

А. И. Белхароева редакцера дайтача письмо чІа хьаьнарГ бакъйийтаР. Из балха хиннача «Ингушский» совхозе цуьнна пенсе дІателларгдолаш 1977 шера 10 июне йоаГІаш болча поручени ДІаьхьийтаР.

Гражданина А. И. Белхароева пенсе хаиначьь ІІІа на ИІдаРа бехке и инспектор Р. Ахмиева. Из бахьан цуьнга ІІІенкаштта ДІаьхьаГа ІІІаьхо йолча хана из тайпа ГІалаташ ший балха кхы ниІІс мадаЛйта аьнна. "

Из ІІолийшараша, цен а бьаьна, аьл тарлу: ишттаЬ духха жа кхедьалаЬе таваш я. ХІаьта а из бакъдар да — аьтта боаьца ший болх бешдаьккхача 40 шера «Шелковской» племзавода воккхачІоьла жа Іуьо Социалистически Къаьхьегама Турпаьл, Нохч-ГІалгІай АССР ІІаькхьеьрча Совета депутата Нэурды Ахматович Эсмухамбетова ЧІ розненский мерипох яхача ГІордьаьннача фух бола 30 зэар устагІа хьаьлхеЬаьб, дикагІа долча тхан 200000 кинограмм дІаеннай паччьалккеиЬ.

— Уьх шера буьр дахха яц, доГІаш кІеанта дийлад, — яхаш Іоьхо ІІаурды Ахватович БелгГала, бІаГ ма-кхоачча шьарача ГІомарий аренашка ІІолла дІаььсчача листа ец бакъдаь. Дешьаьйга кхиьхьеннача малхо йоагаю буьр. Эшмухамбетова дувц:

— Тхоаштта тІаЬатта хьалонаш оаха эшаю Іуьлаш аьтта жоттигаш каст-каста хьаьрдаьлча, дикъарех кхоме пайда эцарца, СийлаЬь-боккхача Октября 60 шу дІаьрзйа сийна хІара 100 ІІаЬйта тІехьа 122 Іаьхьар хьеЬ а хІара устагІанна тІера 10 килограмм тха дакхьа а аьтта ТІайпа социалистически декларацийн а, 1977—1978 дешарна шера из болх тоабара де дешараш белгал а дыь чІоаГІгІаьнаш. Дешархошта кхетам балара балха керттерча дакьье теркам тІабахийта лаьрхІаг цар Іилман сакхетам хьуг-болча тайпара уроках вІаштІеьхьаьхьа. Цуьл совгІа эргаььха тоае лаьрхІаг дешархошца цар дадьй-новкъошца уроках чаккъьхьаЬча беча кхетама балха формашъ.

Письмо кепатеха деце а

«ХьамсарА редакцИ! 1976 шера 13 октябре пенсе вахав со. Цхьабакъда ну хана деиз доаг-ІІаш доаг пенсе хьаьуш дац сона Массеехазза вахав со из бахьан тхоаЙ горсобесе. ЦигА луш доаг да жоп ДаНИ цаГІ хуьг «Сабарде, ІІаьнарГа Іа.

Маца эцарГда из из? 1977 шу а аханера маьхьаьрхий. ХІаьта со цу тІа цамогащ саг ва. Новкъостал де сона, са пенсин хаиначьь хьаьхийтаР».

БЕЛХАРОЕВ ИбрахІимГ ХІаьнарГ, МагІалбйка района СоаргІапчарна вахар.

Белхароева редакцера дайта из письмо республика социальн Іалашон министерстве. ДІаьхьоаГадар оаха тахкийтаР а цун автора эшаш доаг новкъостаца дера а.

Уьх тайпара хоам бу редакцера социальн Іалашон министерстве пенсеш пособеш дІателара йолча Центра ревизийнА нов. З. З. Зальаевна.

А. И. Белхароева редакцера дайтача письмо чІа хьаьнарГ бакъйийтаР. Из балха хиннача «Ингушский» совхозе цуьнна пенсе дІателларгдолаш 1977 шера 10 июне йоаГІаш болча поручени ДІаьхьийтаР.

Гражданина А. И. Белхароева пенсе хаиначьь ІІІа на ИІдаРа бехке и инспектор Р. Ахмиева. Из бахьан цуьнга ІІІенкаштта ДІаьхьаГа ІІІаьхо йолча хана из тайпа ГІалаташ ший балха кхы ниІІс мадаЛйта аьнна. "

30 эзар устагІа кхебаьб жа Іуьо

оаха тхоЙ дерригга ниъаш тІадаьхийтад пятилетка хаиаЛ ЬаьхьА хоочаьнарЬа.

Цін хозача жа Іуьо башхаьхоза тоаньча жа Іуьо, посслие вигар со.Шийна хьалдаь ІІІа ІІІаьхьхьар соца. ПосеЛле электричестго, газ, радиопреемник, телевизор чуйоаІаш нагахьа ІІІа даш яхаш дийцар цо сона. Жа Іуьо ГІулакха - болх бен я, клуб, библиотека, столовая, больница. Гаьнарча даьГІенашка дажи жа Іуьлаш а ийца ІІоаш ІІІаьхьаьхьа берашта хьалхара саГотде деаш жа Іуьо деаЛаЬ, массадолча хІамаЙца паччьалккенО Іалаш а деш, школенЬитернате да уж.

Ший архивара хьожаш воаЛаЛа Эсмухамбетова юкъ-хьаьдувцар ший бригадон боахамОн толламаш мишта дьхьад. ДаЛмехка тІОм болча хаиЛ йокхий хьаЛоаш дуьхьала уьттар.

Масала, 1960 шера боахаме юкъера лаьрхІача хІара 100 жийна тІеьхьа 105 Іаьхьар кхебаьб, хІара жийна тІера 4,5 килограмм тха доаьхьаш. ХІаьта 1976 шера — 123 Іаьхьар а кхебар, 8,3 килограмм тха а дьхьаьхьар. Эсмухамбетова ший бригадера тхаьнна ІІІ шу боахаЛдаГІа хІара устагІаьнна тІера 5 килограмм мара тха даккхинзар. ХІаьта соаЛка 9,5 килограмм тха даьккхар, хІара бІІа жийна тІеьхьа 150 Іаьхьар хьалхеЬбар.

Ший,балха хьаЙеЛлаш - лечькаьш жа Іуьо. Ший ма-хУЛла дІайоаржкеа ГІерт из кепайоаЛ-ІІІаьнна, рядно чу, цун отряде йиллача хьаЛалаттаЛа опата республиканскин школага ГІоЛла. Ца Іуьлаьхьх бьаьнна бокка пайда хІаьнЛе а гуш ба. Масала, Эсмухамбетова дІаЛоЛаь кайгІа Іуьлаька жа хьедара метрОл Шелковской района 7 боахамо юкъеьхьарЛ ІІІеьрА 1 миллион 600 эзарн сома пайда боаЛ. Из цифра кхы а лаьхаГІа хургьар, нагахьа ІІІаьнна ІІІаьнгІдетташ доккхийн ІІІаьнгІдеш, цар лаьтташ ІІІаьнгІдеш ІІІаьнгІдеш, хІаьта уж ІІІаьнгІдеш ІІІаьнгІдеш, цар ІІІаьнгІдеш ІІІаьнгІдеш, ІІІаьнгІдеш ІІІаьнгІдеш, ІІІаьнгІдеш ІІІаьнгІдеш,

Республика художественни самодеятельность коллективашта юьзе дикагІа оагІоьрахьле дІайовзийтарех я профтехобразование Нохч-ГІалгІай управление хьалхарчин иллеен ансамбль. Цу коллективо дукхаза дакъа лаьцьа тайп-тайна республика конкурсашка. ХІаьта шига бе-бе дипломаш, лауреата цІи хьежаш белгал а йьхай яц.

ХІара шера училищашка дийша ШестебаьнарехьчІа ца хьаьрашкарашка юкъера дІабуьлаьрах ергашьюьл из ансамбль. ХІаьта а бе-тІаллаьккха доагІа юьхьисарашка керда тІабаьйка ансамбла доькъашкой шоай дикачу оамалех, гІулаьцех дІаийелла. Цун дика оамалаш кьоастаеш эгтара хьалха хьоахаде деза цу коллективо цІенхаштта уйла тІа а яхийта ций репертуар хоржийта, из-тоьшу, эргайоаьлан цо дукха кьахьегІнера.

Ансамбла доакъашкой кастаста хул республика городашка, районашка шоай искусствоца кьахьегамной самукъаьлдохаш. Иштта дІадахьа кІиранДийнахьа С. М. Кирова цІеграІча культуран салІаьрен парке гулбенчараша дика тІаийнар цига ций аргІанара концерт луш хинна ансамбла колдешнаш. ХІаьта из дакъа оаьцаш я Кьилбаседа ХІирийчеле чахкхоьаьхан латтача вай республика культура Доменикой.

СУРТА ТІА: хьаьжа деш ца ансамбла доакъашхой.

Г. ШАБАСОНА сурт.

ШИН АКТЕРА ТЕАТР.

Нохч-ГІалгІай АССР-а заслуженни артисташ, республика Лениншн комсомола премие лауреаташ Нажежкина Нонна Хаврилов Евгений ший ленинска гастролеш еш ба Ростове. ХІинзе ткъаьх итт концерт ерна ду шинне.

Цитера баьчча Нохч-ГІалгІайен артисташ шоай искусство йовзийтарах Ставрополе, Соке, Майкопе, Черкесске бахьа-наьна.

Цар гастролаш декабрь бутт кхачалца ВІаьхьлургІе. Цу юкъа ІІаьх концерт лургІе артисташа.

Я. РОЗИНА.

ТЕНИКАШ ГАСТРОЛЕШКА ЙОЛХ

Ленинградски тениклй Докхачу театра хьалхара тенникашца вай хьанга кхаьнаьларе 46 шу даьйна хуьрдан цар. 46 шу хьалха ЗІамигІаца, иза сагах латтаьна, актерий труппо ший хьалхара спектокъ хьекхар Ленинграде. Тахан — мехка дІакагІа долча тенникий театрех цаІ да яц.

Шера 200-заа цун чаде болІгІа боккхийбараш, шера 300-заа театр хьалдуьз бераша. Берашта оттаьнна поетаьнгаш а, ший эрсийн доаьзел дехьаьрен фьалташ, тайп-тайнарча мехкийн хьалхийн цІе хезаьна боьдохочоьл произведеней — пьесеьнгаш. Боккхийбараш чьажа йиш я Тит Макний ПІаьвт, Ярослав Гашек, Виктор Шукшин санна. Цаьна боьдохочоьл произведенеех оттаьнна спектаклашка.

Театра спектакльаш советски зрителаьнга: ЗІамигІачарна а боккхийбарна а, дуХхаьза. Ишта-йовзаш я цун постановкашца доьзел дехьа я. Театр тастрол-ле хьа хинна Польше, Болгарие, Венгре, Франце. Июль юкъе кхаьрачу тенникий Докхачу театр цхьаьн беттан ах беттан гастролашка ІІоргІа Японе. Японск берашта ший спектакль хьехьарг-ца: «Емелах бола фьалгІе» ший тайнарга концертий программа — «Онйсанна 12 сахьт ІІалаьче» хьа саьхьедаме решен. Шаккхе спектакль оттаьнна театра керттерча режиссера РСФСР искусствой заслуженни лаьттаьн Сулаьвушкин Виктора. Итт шу совгІа ха я ше театра кулгаллу.

Тхона йьз тениклй театра хьалхара хала вена хьайоагІа японски искусство, — йовз режиссера — Из ала хІама доаьнеш дика я. Японски театра историн цун дикагІйоьла традиц-пеш техкача гучадоаьл тениклй леларг вай санна а доаьнаш ший тайнарга хилар. Тешик ве йовзаш ах актер лачьаьшу, цун саьхьедаме, творчество кхайла ца хьош гуча я. Японски тениклй лелаеий из белгалго цхьаьлонна даьнеш тІоьй балха оьнкьаьхьа оаьхьа.

Тха спектаклаш сихрийн тарикм а деш эрсий мехтІара хуьрсий. Японски мехтІара а хуьрсий специй. Баьккъа тіа тениклй японски мехтІара луьш ца хуьлу а, тхо лерриг-ца тІеш техкеч ахетаргхилараг. ХІара ььхьа тениклй хьаьгІа а спектакльаш чаттаеш — ца искусство ший тайнара болта а хьош, из реалистически хилийта, оьхьа хьанох зритель. Цаьнаг беллаеш ба тха.

Леонид ЯМПОЛЬСКАЯ, АПН корреспондент.

ГРАВЮРА ГОВЗАНЧ

Уьх деношка Нохч-ГІалгІай республикански изобразительни искусства музее кьаьстта дукха хьо хул. Уьхьаьа хьайийлла болх беш я РСФСР заслуженни художника, СССР художеставай Академе член-корреспондента Константинов Федор Денисович-ча выставка. Цита хьоьхаш я художникна пхи бІаьв тарта произведенеи, белгалдаьккха дезаьрех дукхаьІолла балхан керттерча дІаьхьо цхьаьнатаьхьа хьоьхаьнга хилар.

Графически искусство езаршта дика йова Ф. Д. Константинова цІи, кьаьстта а книжкан дезаршта. Эрсийбарий санна доаьзел дехьаьрга а классический дукхаьчна книжкашта гравюран балхан даьдЗ художникна.

Царех дукхьалараш советски изобразительни искусство гойташ хинна лунеи хьалъьашта юкъера выставкашка, доаьзел дехьаьрга издательствана кенсийтта да. Цу хьалъегаьча шовзткъа шера кІо эзар совгІа произведенеи яьлийй Константинова. Цуьнна балхана йоагІаш моттиг дІаьлоаьл Паччахьалкан Третьяковскин галерее, А. С. Пушкина цІеграІча изобразительни искусства Паччахьалкан музей, Москвеча литературни, Ленинградерча эрсий, дукхаьчна республикански художественни музеешка. Советски гозаьнна гравюран шоай коллекциета юкъейхьай доаьзел дехьаьрга дукхаьчна музеешка.

Художника вахар атта хиннаьлаш. Эзанна волшш да волапш алсаьс из, цун тІехьаьГІа вентерпате деша ваьГІаьв. 1930 шера Ленинградски Горин Академе студент хул поп. Бакъда шиГа дукха ха ювкъаьл до, искусствацара безам да тІехьаьГІа чІоагІлуш латтар. Художественни институте деша вода из. Гравюра цІи хеза вола мастер В. А. Фаворский хул из Іоьнаьвеш. Цо кьонача художника искусствацара безам совбоьчьх. кьаьлелаш довзийт.

Константинова хьалхара балхаш да Горацио «Оланеи» Овидо «Метаморфосашца», цо ю йьлиострацеш. ДІаьоьнаьр дуьхьа художника аьттув болаш хилар. Дукха ха ялаьлеьа цунна иллюстрацеш ер деш Шекспира — «Антоний Клеопатрера», «Юлий Цезарь», «Ричард III», «Генрих IV» ялаьа произведенеш. ТІехь ПайоагІача хьа а ІІоранаьлаьа английски драматурга произведенеш тІа болх ду художникна.

Цхьан хаина Константинова яьлю XIV бІаьььерен английски поэта-гуманиста Джеффри Чосера «Кентерберийски дуьнаранашца» иллюстраеш.

Константинова кхоллама юкъе йокъа моттиг дІаьлоаьл М. Ю. Лермонтова произведенеша 1941 шера «Мцыри» яьхьа поэма тІара дІаьоьаьнена сийлаьь-йоькхаьча эрсий поэта произведенеш тІара гравюрий бІаьрчча цІеп яьлю ю.

Композиционни кийса хиларца, поэма чуоьлаьнам эмоциональни пІаьаьгІйоьлларан гарга хиларца белгалаьа ю еорйн цикл. Кьаьстта кхаьта да Мцыри сурт-сибат.

Константинова кхоллама керттера дакъа книжкай иллюстрацешка кхоьч. Художнико болх-бььна литератургІ ваьхьаьлІ цІеграІ яьхьаьа я тоьам ба. Вай дакъе бийцарел совгІа ца ЕгІене, Гюго, Мицкевич, Достоевский, Тургенев, Крылов, Пушкин, ишшта ювкъа кхьаьбараш.

Хьажа баьккъаршта музее гурда «Евгений Онегин», «Шаста говрбаьр» ерна произведенеех яьдаь дукхха баьхьаь а. Дукха ха йоаьлаш «Легенда» арахийчаьча «Шаста говрбаьр» яьхьа книжко я хозен безам тІаьбодаьш кийчаь хиларца дешарий теркам тІаьзар. Цун тІехьаьГІа Москве чакхьаьлІаьчу Дуьнен залкъаьш та юкъерча выставке лаьхьхІа йоьла преми елар ца ІІоьа. Цу поьма тІа ІІаьхо а болх бе дата за художник. Дукха ха йоаьлаш А. С. Пушкина «ЗІамигІача трагедиеш» иллюстрацеш яь ваьнаь Константинов.

Константинова художественни кийса кийчо эзар. ГІоранаьлаьа польски поэта Мицкевич Адама сборникашта а. Уж аьрадийшца Москве санна. Варшаве а. Поэта Дьаьлео шийна дарехьа ен-на хинна преми. Хьалха Польше школаш эзаьлаьра фонде ІІаЧуьнечий иллюстраторо.

1945 шера деиз Константинова болх бу ф. М. Достоевске произведенешта гравюран еш а. Кьаьстта дукха кхаьдет по «Зулами бесхьаьм» яьхьа романа тІа. Белгалга йоьла интригически моттиг, турпалий оамалаш, цар пахар, цар леладу ГІулаьхьаш эхьаьоьхьаьца Константинова цу тІа ІІоьла гойт Достоевске романа ІІоаьрга чуоьлаьш. Цуьнна «Йоьрга ГІаьнаьо хьагучаьккхьаьрца цхьаьна иллюстраеш хьаьхьайкаьу баьхьар котдархилар. Достоевске хьоалаьм доаьрхІаьмГІеьрех йоьла из тема художнико ІІоагІйо Раскольникова сурт-сибате.

Иллюстраеш совгІа выставке баьхьаьрашта гурьйа исполграфе хьаьане станкоьн графика, гравюра, пейзаж, бос болна лиогравюра, живопись.

Выставке хьоьхаш да пиьеллий, исполнитоьрий, художнийкий портретеш. Кьаьстта теркам тІаоьаьш да композиторий Моцарта, Верди, Паганини портреташ.

Дукха болх бу художнико станкоьн графика хьаьхьа а. Цар ювкъ-ца йьлиострацеш. ДІаьоьнаьр дуьхьа художника аьттув болаш хилар. Дукха ха ялаьлеьа цунна иллюстрацеш ер деш Шекспира — «Антоний Клеопатрера», «Юлий Цезарь», «Ричард III», «Генрих IV» ялаьа произведенеш. ТІехь ПайоагІача хьа а ІІоранаьлаьа английски драматурга произведенеш тІа болх ду художнико